

(Fordítása :

Bacsányi János, korábban udvari fogalmazó, 48 éves, katolikus, magyarországi születésű, magas termetű, arca sárgás- fekete, orra hosszú, szabályos, szemel feketék, fogai fehérek, jóállásúak, haja, melyet elől levágva, hátul tekercsbe fonva viselt már őszülni kezd, sarkantyús magyar csizmában jár, sötétkék nadrágot, ugyanolyan színű kaputrokkot, rendszerint kerek kalapot visel, ünnepi, vagyis gála öltözéke azonban fekete magyar ruha és háromszögletű kalap. Tekintete, mint egész magatartása, dőlyfős. Felesége, született Baumberg, Bécsben.)

A köröztető levél a Zemplén vármegye levéltárában dolgozó Kazinczy kezébe került, aki megjegyzéseket fűzött hozzá. A megjegyzések dátum nélküliek, de bizonyos, hogy 1821 utáni keletűek, hiszen Kazinczy ettől kezdve volt rendszeres rendezője a levéltárnak, és abból ítélve, hogy már tudott arról, hogy Batsányi kiadta Faludi Ferenc verseit (melyet 1824-ben adott ki), így a megjegyzéseit 1824 után tehette, de 1826 előtt, mert nem tett említést Bacsányi saját verseinek kiadásáról, pedig Zádor György leveléből már értesült erről. 1804 óta, amikor gyűlölt ellenségévé váltak egymásnak, már több, mint húsz év telt el, és amikor egy Batsányiról szóló köröztvény került a kezébe, ismét felébredt ellene a haragja, s a köröztvényre a következő megjegyzéseket tette:

„Tapolczai születésű, a' Balaton mellől. Születése nem Nemes. Tisztartó' fija színe sárgásan fekete mint a' Czigányé. Fogva volt Budán 1794. ex suspicione Criminis laesae Majestatis, melyet Martinovics Ignácz Apátúr képzelhetetlen oktalansággal kezdte. Ártatlannak találtatott a' gyanúba, de olly tiszteletlenséggel viselte magát, hogy méltónak találtatott esztendő't tölteni rabságban*. Onnan kieresztetvén Diurnista volt a' Bankó-Hivatalnál Bécsben, tovább Ud. Concipista a' Finanz-Departementnél. 1809. Bécsbe jövéen Napoleon, 's magyarra kívánván fordítani a' maga Magyarokhoz szóló Proclamatioját, minekutána azt sem Doctor Decsy Samuel sem Prof. Márton József Urak fordítani nem akarták, a' Francia Status — Titoknok M.A.R.E.T, Bassanói Herczeg azt tudakozá Prof. Mártontól, ha Bacsányi Bécsben van e? 's minekutána Márton Ur állítva felelt a' kérdésre, a' Herczeg (Maret) azonnal hivatá Bacsányit, 's ez a' Proclamatiot kész vala fordítani, 's lefordította.

Maret Kufsteini fogságából ismerte Bacsányit. Tudniillik ott szomszédok valának a' Vár' tornyában, 's a' falon kopogva a' beszéd betűjít, ismerkedtek-meg egymással. —

Bacsányi Párizsba ment. Ott sem vala meglegedve, dőlyfének semmi sem vala elég. Azt hitte, hogy a' Proclamatio lefordítása miatt nagy urrá teszik ott. Most tehát Napoleon ellen küldözgete híreket szerte széllyel, 's midőn seregeink 1814. Párizsba bémentek, kiterjesztett karokkal ment elikbe.

Vasan hozatott Bécsbe, 's a' Brünni várba szenvedé uj fogságot. Onnan Linzbe relegáltatott, eltiltva, hogy onnan kilépni ne merjen.

Onnan adá — ki a' Faludi Ferencz magyar Verseit ujobban.

Kazinczy Ferencz

Ismertem az embert 1787 óta. Akkor Kassán practizált a' Kamaránál mint Cancellista. Mindenütt csinált bajt magának. Együtt valánk fogva Budán 1795. Ott is mind-ég veszedekett azokkal, a' kiket szelidekké kellett volna csinálni maga eránt.”

T. Erdélyi Iлона

A REGÉLŐ-HONMŰVÉSZ TÖRTÉNETÉHEZ

1833 április 1-én indult meg az első magyar nyelvű szépirodalmi folyóirat a *Regélő-Honművész* Mátray-Róthkrepf Gábor szerkesztésében. A lap engedélyezését hosszadalmas és nehézkes hivatalos út előzte meg, sok-sok igazolást és bizonyítványt követelve meg a leendő szerkesztőtől. A Helytartótanács engedélyéhez, ill. a Cancellaria jóváhagyásához szükséges volt a lap célját és irányát megmutató program benyújtása mellett a szerkesztő anyagi fedezetét biztosító kezes, jó erkölcsű és megbízhatóságát igazoló háziúr, lojalitásáért felelő főszolgabíró, ill. a Rendek közgyűlésének bizonyítványa mellett a jelölt rátermettségét hitelesítő írás is.

Mátray tehát Vörösmarty Mihályhoz, a *Tudományos Gyűjtemény* szerkesztőjéhez fordult. A folyóiratban ugyanis 1825-től jelentek meg közleményei, legfontosabbak közülük a magyar muzsika történetét ismertető todalékok voltak. Vörösmarty eleget tett Mátray kérésének. Nagy negyedréti sárgás papíron saját írásával méltatta Mátray írói érdemeit a *Tudományos Gyűjtemény* kiadói pecsétjével hitelesítve szavait. A mind ez ideig ismeretlen kéziratra Ferenczy József utalt *A magyar hírlapirodalom története* (Bp. 1887. 180.) c. munkájában, amikor

a *Regélő-Honművész* megindulásának körülményeit ismertette. Lelőhelye: MOL, C. 1832. 13.989. Ugyancsak lapengedély megadásához szükséges a másik ismeretlen kézirat: Fáy Andrásé, amelyben Fáy Garay János megbízhatóságát igazolja. Garay Mátray lapját kívánta átvenni és folytatni. A kérelem meghallgatást nyert és 1842. január 1-én megindulhatott a *Regélő Pesti Divatlap* Garay szerkesztésében és Erdélyi János kiadásában.

Fáy András sajtókezűleg írt igazolásának leelőhelye: MOL, C 84. Dep. Grem. ord. 1841. 9 Fons, pos 64/a.

1.

Bizonyítvány

Alábbirt ezennel bizonyítom, hogy Róthkrepf Gábor hites ügyvéd ur a' Redactióm alatt megjelenő Tudományos Gyűjtemény nevű folyó írásban több rendbeli Értekezéseit közölte, mellyekben mind tudományos műveltségének, mind általában írói tehetségének jeleit adván bizodalommal várhatni, hogy a' magyar literaturában az olvasó közönségnek ezentúl is meglegedésére fog munkálódni.

Pest 24 Aug 1832

Vörösmarty Mihály
a Tud. Gyűjtemény Redactora.

2.

Alul írt jó lélekkel bizonyítom, hogy T. Garay János Urat, a magyar Tudós Társaság levelező tagját s hazánk kedveltebb költőinek egyikét, több évek óta úgy van szerencsém ismerni, mint kitűnő elme-tehetség mellett, tiszta józan életű, szilárd jellemű, feddetlen erkölcsű férfiút, ki minden jóknak, kik ismerik, bizodalmat, becsülését, szeretetét birja, s ki adott szavának, vállalt kötelességének mindenkor hiven megfelel. Minélfogva őt mind azoknak, kik közhasznú célzatait elősegíthetik, biztosan ajánlani merem és ezennel ajánlom is.

Költ Pesten Apr 24kén 1841.

Fáy András mk
A fenelősoroltakat édes örömmel tanúsítja
Helmezy Mihály
Szemere Pál
Vörösmarty Mihály academiái rendes tag
Bajza József

A *Regélő Pesti Divatlap* történetének feldolgozása során került elő a két kis adalék, amelyeket Vörösmarty Mihály személyére való tekintettel emeltem ki folyóiratmonográfiámból. "A *Regélő Pesti Divatlap*. A hazai *journalistica* fellendülése" c. kiadás előtt álló kötet függelékében kap majd helyet a többi, ugyancsak ismeretlen, a lap megindulása, ill. engedélyeztetése idején keletkezett irat.

Martinkó András

AZ ELSŐ PETŐFI-VERSKÉZIRAT KALANDOS ÉS SZOMORÚ TÖRTÉNETE

(Adalékul is a magyar textológiai szemlélet történetéhez.)

Ha valaki egyszer ügyes tollal megírná Petőfi kéziratának történetét, olyan *regény* kerekedhetnék belőle, mely meglepetésekben, megható és felháborító, sőt mulatságos fordulatokban fölülmúlna a legagyafurtabban kieszelt sztorit is. Együtt volna abban kegyelet, rajongás, féltés meg gondatlanság, nemtörődomség és ostobaság is; együtt volna sértődöttség, halálíg nem fakuló lenézés, de szégyen és tudatos misztifikáció is; aztán könnyen szerzett írói-tudósi babér meg üzleti kufárkodás, valódi és együgyű műgyűjtői szenvedély — még balsorsú véletlen is. Mindernek az lenne a summája, hogy kétségekívül minden idők legnépszerűbb magyar költőjének *viszonylag* kevés kézirat maradt fenn (különösen 1845 nyara előttről). Amikor Majláth Béla 1880-ban, Petőfi István hagyatékát (melyben nincs 1846 ősze előtti Petőfi-kézirat) számba veszi, azt állapítja meg: Petőfi „500 költeményének kézírata hihetőleg vagy megsemmisült, vagy talán egyeseknél szétszórva ereklyeként őriztetik”.¹

¹ Petőfi hátrahagyott kéziratai. M Könyvszemle, 1880. V. 193—210. Id. 210.